

ОПШТИНЕ ОПШТИНЕ

Дневник, 11. 10. 1991.

О ОБЕЛЕЖАВАЊУ РАЦИЈЕ

У средствима информисања, у последње време, даје се искривљена слика наших настојања и једнострано се гледа на ову нарасе важну и болну тему — рекао др Ђорђе Башић

Веома важна тема за овај град, претворила се у полемику између два човека, што се, на жалост и видело на јучерашњој расправи на седници Скупштине града, када је као допуна дневног реда разговарано о обележавању новосадске рације и Споменику жртвама фашизма 1941. — 1945. године на Кеју Моше Пијаде. Иако постоји мноштво компетентних људи и формираних тела за решавање овог питања, тема је стигла пред делегате Скупштине, где су многи од њих о овоме обавештени преко штампе или досадашње литературе. Из тог разлога председник Извршног савета др Ђорђе Башић је изнео след догађаја, који су требали да упознају присутне с темом и насталим неспоразумом, па и конфликтом.

— Сећање на болну рацију 1942. године враћа нас у доба и горег од овога што се данас дешава на просторима наше земље. До сада је однос према данима рације био немаран, недостојан и недопустив, рекао је др Башић. — Тих дана јануара 1942. године највише је страдало Срба, па потом Јевреја. Пре, у току рата и непосредно након његовог завршетка погинуло је још много људи. Свима њима подигнут је споменик на Кеју који носи назив »Породица« и на којем стоји натпис: жртвама фашизма 1941. — 1945. године. Таквих жртава у овом граду је било неколико хиљада. Подигнут је споменик компромиса доба и времена. Организација обележавања 23. јануара 1942. године поверена је Историјском музеју Војводине: писање монографије »Рација у Јужној Бачкој«, тематска изложба у војвођанском музеју и Аутор споменика износи своје мишљење, да се споменик допуни плочама на којима би била уклесана имена страдалих, али да се са споменика скине натпис да је то споменик жртвама фашизма и да се скулптура прогласи спомеником новосадској рацији. Били смо мишљени да се стручни савет и

Завод за урбанизам определи. Став Координационог тела (у чијем саставу су архитекте, историчари, вајари, ликовни критичари и урбанисти) и решење који нам је понуђено и које је Извршни савет прихватио је да споменик »Породица« остане какав јесте, а да се распише конкурс да се читав комплекс споменички уреди уважавајући нужност обележавања рације. У средствима информисања даје се искривљена слика наших настојања и једнострано се гледа на ову нарасе важну и болну тему, нагласио је др Башић. — Полемика о овој теми је нужна, али међу стручним људима, а нека се организује трибина на којој јавност може и треба да каже своје мишљење.

Аутор »Породице« академски вајар Јован Солдатовић рекао је да је први пут у неприлици да на овакав начин брани своја дела, нагласивши да је он током свог живота и рада све време имао намеру, не само у Новом Саду, да обележи страдања током рата и те 1942. године.

— Били смо осрамоћени појавом књиге о рацији, у којој се, као и у мађарској штампи романтичарски говори о овом стравичном догађају. С »Породицом« сам дао јасну асоцијацију и за будућност и мишљење да на овом простору могу у слози да живе сви народи. Још сам тада инсистирао да се на споменик испишу и »информација« о злочинцу и имена жртава. Сада сам суочен са невероватном индоленцијом и несхватљивом тежњом да се тај споменик не обележи као споменик жртвама рације. Недолични су покушаји да се не каже да је то споменик рације већ жртвама фашизма. Зашто се избегава истина и зашто ми се не дозвољава (већ ће расписује конкурс) да простор ја довршим. Тај простор и та тераса је моја ауторизована идеја. Мислим да је реч о игнорисању ауторизованог дела културе, увреди према мени као човеку и ствараоцу, рекао је Солдатовић.